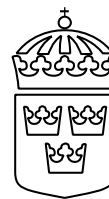

Regeringens skrivelse

2014/15:66

Verksamheten inom Europarådets
ministerkommitté m.m. under andra halvåret
2013 och helåret 2014

Skr.
2014/15:66

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 2015

Stefan Löfven

Isabella Lövin
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014.

Innehållsförteckning

1	Utvecklingen i Europarådet under andra halvåret 2013 och helåret 2014.....	4
2	Val av ny generalsekreterare.....	6
3	Europarådets agerande i samband med konflikten i Ukraina.....	7
4	Reformen av konventionssystemet	8
5	EU:s anslutning till Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna	10
6	Samarbetet med parlamentariska församlingen och kongressen	10
7	Övergripande frågor under perioden.....	11
7.1	Mänskliga rättigheter.....	11
7.1.1	Europadomstolens dömande verksamhet och ministerkommitténs övervakning	11
7.1.2	Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter	16
7.1.3	Romers rättigheter	17
7.1.4	Jämställdhet	17
7.1.5	Rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer).....	18
7.1.6	Barns rättigheter	18
7.1.7	Rasism och intolerans.....	19
7.1.8	Nationella minoriteter.....	19
7.1.9	Företagens ansvar för mänskliga rättigheter	20
7.1.10	Bioetiska frågor	20
7.1.11	Rättigheter för personer med funktionsnedsättning	20
7.1.12	Yttrande- och mediefrihet.....	21
7.2	Ett utökat samarbete om demokrati- och rättsstatsfrågor	22
7.2.1	Demokratiforum	22
7.2.2	Venedigkommissionen	22
7.3	Straffrättsligt samarbete	23
8	Relationer till andra länder och utvecklingen i vissa medlemsstater	24
8.1	Azerbajdzjan.....	24
8.2	Konflikten mellan Ryssland och Georgien.....	24
8.3	Cypern–Turkiet	25
8.4	Kosovo	25
8.5	Grannskapspolitiken.....	26
8.6	Vitryssland	26
9	Relationer till internationella organisationer.....	27
9.1	Europeiska unionen	27
9.2	Organisationen för säkerhet och samarbete (OSSE)	28

9.3	Förenta nationerna	29	Skr. 2014/15:66
10	Europarådets budget.....	30	
Bilaga 1	Organisationsstruktur	31	
Bilaga 2	Förteckning över medlems- och kandidatländer samt observatörländer.....	33	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 2015	34	

1 Utvecklingen i Europarådet under andra halvåret 2013 och helåret 2014

Den politiska diskussionen i ministerkommittén, i den parlamentariska församlingen och i viss utsträckning även i kongressen för lokala och regionala organ har till betydande del behandlat den ryska aggressionen mot Ukraina inklusive Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol.

Vid utrikesministermötet i Wien i maj 2014 fick konflikten och det ryska agerandet en mycket framträdande roll. Den olagliga annekteringen av Krim och rysk militär närvaro i andra delar av Ukraina har tydligt fördömts i ministerkommittén vid flera tillfällen av en bred majoritet medlemsstater och genom allt skarpare språkbruk. Konflikten har även behandlats av den parlamentariska församlingen som för att markera mot Rysslands agerande i Ukraina har dragit in rösträtten för de ryska delegaterna. Indragningen fick till följd att den ryska delegationen under 2014 valde att inte delta i den parlamentariska församlingens möten. Europarådets kommissarie för de mänskliga rättigheterna har regelbundet besökt och uttalat sig om utvecklingen i konfliktrådena i Ukraina.

Även konflikten mellan Ryssland och Georgien stod under 2013–2014 fortfarande högt på Europarådets dagordning. Generalsekreterarens senaste uppdatering om läget för de mänskliga rättigheterna i de så kallade utbrytarregionerna bekräftade behovet för ministerkommittén att fortsatt aktivt arbeta med konflikten.

Under 2014 utgjorde det försämrade MR-läget i Azerbajdzjan en betydande besvikelse, i synnerhet som utvecklingen försämrades med en serie frihetsberövanden och ingrepp mot civilsamhället parallellt med det azeriska ordförandeskapet i Europarådet under andra halvåret 2014. Generalsekreteraren gjorde genom aktiva diplomatiska insatser upprepade försök att vända utvecklingen, dessvärre utan att en kursförändring kom till stånd.

Den reformering av Europarådet som initierades 2009 av generalsekreterare Thorbjørn Jagland fortsätter. Jagland återvaldes med brett stöd under sommaren 2014 som generalsekreterare för en ny femårsperiod 2014–2019. Betydande förändringar har skett i sekretariatets uppbyggnad och en lång rad effektiviseringar och neddragningar har gjorts under hans första fem år som generalsekreterare.

Förstärkt fokus har riktats mot Europarådets kärnuppgifter: främjande av de mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och det demokratiska samhällsskicket. Uppemot 200 tjänster i sekretariatet har kunnat sparas in i reformarbetet. Europarådet har för närvarande omkring 2 200 anställda. I den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) görs betydande framsteg i arbetet med att reducera antalet pågående mål. Men mycket arbete återstår för att förstärka organisationens fokus, konsolidera verksamheten, stärka infrastrukturen samt bygga ut arbetet med stöd för utveckling av rättstaten och demokratin i de östliga medlemsländerna.

Generalsekretären har lagt fast sju huvudprioriteringar för de kommande åren. Skr. 2014/15:66

1. Fortsätta arbeta för att stärka Europadomstolen och respekten för dess avgöranden i medlemsstaterna
2. Aktivt arbeta med medlemsstaterna för att säkerställa att de i sina rättssystem lever upp till Europakonventionens krav
3. Öka insatserna för att stödja demokratisk utveckling
4. Fortsätta stödja utvecklingen i Europarådets grannländer, eftersom utvecklingen på centrala områden där har direkta följder för Europa
5. Stärka ställningen för Europarådets sociala stadga och lyfta fram de sociala rättigheternas betydelse
6. Intensifiera samarbete och koordinering mellan Europarådets olika organ
7. Fortsätta arbeta för att reformera Europarådets organisation i syfte att uppnå bättre operationell förmåga och resursutnyttjande

Liksom den tidigare budgeten lär den kommande budgeten för 2016–2017, som ska förhandlas under det andra halvåret 2015, bygga på nominell nolltillväxt. Detta kommer att tvinga fram ytterligare prioriteringar med följd att vissa program och aktiviteter kan behöva fasas ut. Flera medlemsstater, särskilt från Syd- och Östeuropa, ser gärna att man håller fast vid den bredare dagordningen, uttryckt bland annat i Warszawadeklarationen från 2005. Medlemsstaterna från Nord- och Västeuropa har gett ett tydligare stöd för generalsekretärens ambition att fokusera verksamheten på de tre kärnområdena.

Europadomstolen utgör på många sätt organisationens kärna. För tre år sedan väntade ca 160 000 mål på behandling i domstolen. I slutet av 2014 var antalet nere i omkring 70 000. Den främsta förklaringen till minskningen är möjligheten för en ensam domare att avgöra enklare mål som infördes genom ändringsprotokoll nummer 14 till Europakonventionen. Även andra effektiviseringsåtgärder inom domstolen har bidragit, som införandet av en ny filtreringssektion och att man under 2014 införde strängare formella krav för klagomål till domstolen (regel 47 i domstolens procedurregler).

En annan betydande orsak till trendbrottet är Brightondeklarationen från 2012 med tydligare målsättningar för målhantering vilket har gett bättre effektivitetsmätt för domstolen att förhålla sig till. Brightonkriterierna innebär att klagomål ska avvisas eller kommuniceras till berörd part inom ett år efter registrering. De mål som kommuniceras ska därefter inom två år vara klara för avgörande. Omkring två tredjedelar av de ej avgjorda målen uppfyller inte Brightonkriterierna, det vill säga de har inte handlagts inom tidsramarna.

Förhoppningen inom domstolen är att snart kunna minska antalet mål som väntar på behandling till cirka 30 000. Denna minskning ska alltså ske samtidigt som domstolen behandlar de mellan 60 000 och 70 000 klagomål som inkommer varje år. Målsättningen för domstolen är också att under 2015 ha avgjort alla mål som kan prövas av en ensam domare och mer fokusera på de så kallade repetitiva målen (dvs. de mål som avser en liknande fråga som redan prövats av domstolen), som för närvarande uppgår till cirka 35 000.

Kommissionen för demokrati genom lag (Venedigkommissionen) har befäst sin ställning som en central rättslig rådgivare och tas regelmässigt i anspråk för granskning av konstitutionella lagstiftningsprojekt i medlemsstaterna. Särskilt i medlemsländer med stort reformbehov, som Ukraina, fullgör Venedigkommissionen en central uppgift för att stärka respekten för Europarådets kärnvärden.

Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter har genomfört omfattande granskningsmissioner och aktivt bidragit till konkreta förbättringar av MR-läget på flera håll. Samtidigt utgör MR-kommissarierna med sina ställningstaganden och kommentarer en kraftfull röst i pågående debatter.

Debatten om Europarådets övervakningsmekanismer fortsätter. Generalsekreteraren har, i samråd med ordförandena i centrala övervakningskommittéer, tagit steg för att förenkla och förtydliga arbetet. Syftet är att skapa en bättre översikt och säkerställa att övervakningskommittéernas arbete resulterar i mer fokuserade ställningstaganden.

Vid en högtidlig ceremoni på Europarådet den 17 januari 2014 delade generalsekreteraren för första gången ut Europarådets Raoul Wallenbergpris till den romska aktivisten och dokumentärfilmaren Elmas Arus från Turkiet. Priset som initierats av den svenska regeringen och det ungerska parlamentet kommer att utdelas vartannat år till en person, grupp av personer eller organisation för extraordinära humanitära insatser. Arus tilldelades priset för sina bidrag till att öka medvetenheten om romers situation i Turkiet och för arbetet med att lyfta fram frågan om diskriminering av romer i den politiska debatten.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet trädde i kraft den 1 augusti 2014. Den så kallade Istanbulkonventionen, som öppnades för undertecknande i Istanbul 2011, kräver att de regeringar som har ratificerat den vidtar konkreta åtgärder för att bekämpa alla former av våld mot kvinnor så som förföljelse, sexuella trakasserier, våld i hemmet, tvångsäktenskap och kvinnlig könsstympning. Inom ramen för Istanbulkonventionen har även en oberoende expertgrupp skapats med uppgift att rapportera om hur regeringarna tillämpar konventionen. Genom ett omfattande ramverk syftar konventionen till att bidra till ett ökat förebyggande och skydd, samtidigt som den förväntas leda till fler utredningar, åtal och domar mot våldsverkare. En internationell konferens hölls i Rom den 19 september 2014. Sverige är bundet av konventionen efter ratificering den 1 juli 2014.

2 Val av ny generalsekreterare

Mandatet för generalsekreteraren Thorbjørn Jagland löpte ut i september 2014. Processen att välja en ny generalsekreterare inleddes under det österrikiska ordförandeskapet i ministerkommittén hösten 2013. Det är regeringarna i Europarådets 47 medlemsländer som nominerar kandidater

till generalsekreterarposten. Den parlamentariska församlingen utser generalsekreteraren genom val. Skr. 2014/15:66

Vid möte i Europarådets ministerkommitté den 19–21 februari 2014 antogs en resolution där två kandidater nominerades till den parlamentariska församlingen i enlighet med de kriterier som tagits fram i den rapport som Jean-Claude Juncker utarbetat på uppdrag av toppmötet i Warszawa 2005. I rapporten föreslog han att generalsekreteraren borde vara en välkänd europé med tidigare erfarenhet som stats- eller regeringschef och med ett starkt mandat från medlemsländerna. På så vis skulle Europarådets ställning i förhållande till EU stärkas. Nomineringskriterierna gav upphov till en diskussion mellan ministerkommittén och den parlamentariska församlingen. Under det österrikiska ordförandeskapet i ministerkommittén kunde en konstruktiv dialog hållas mellan Europarådets institutioner. Valet av generalsekreterare förrättades vid den parlamentariska församlingens sommarsession.

Den 24 juni återvaldes Thorbjørn Jagland, tidigare stats- och utrikesminister i Norge, till generalsekreterare med 156 av 249 röster (i konkurrens med den tyska kandidaten Sabine Leutheusser-Schnarrenberger). Den nya femåriga mandatperioden inleddes den 1 oktober 2014.

3 Europarådets agerande i samband med konflikten i Ukraina

Den olagliga ryska annekteringen av Krim och Sevastopol samt rysk inblandning i stridigheterna i östra Ukraina har sedan våren 2014 utgjort en ny utmaning för Europarådet. Ministerkommittén har med en övervägande majoritet antagit sex beslut enligt vilka Ryssland bland annat uppmanats att uppfylla sina internationella åtaganden samt respektera och tillämpa den så kallade Minsköverenskommelsen om en fredlig lösning av konflikten.

Europarådets parlamentariska församling har spelat en viktig roll i rådets dialog med Ryssland. Den 10 april 2014 fattade församlingen beslut om att suspendera den ryska delegationens rösträtt i den parlamentariska församlingen med motiveringen att Ryssland brutit mot Europarådets stadgar och mot de konkreta åtaganden som Ryssland gjorde vid sitt inträde i Europarådet.

Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter besöker regelbundet Ryssland och under 2014 besöktes även det av Ryssland olagligen annekterade Krim, varvid bland annat bristande förutsättningar för människorättsorganisationers verksamhet diskuterades.

Europarådets verksamhet i Ukraina har en betydande roll för landets långsiktiga reformarbete. Till detta bidrog Sverige som största givare med 6,6 miljoner euro för perioden 2010–2014.

De sex beslut som fattats av ministerkommittén om situationen i Ukraina har utgjort politiska markeringar i form av skarpa uttalanden

vilka fördömt folkomröstningen på Krim och Rysslands olagliga annektering. Samtliga beslut har tagits med en klar majoritet där Ryssland i de flesta fall varit helt isolerat. Utöver det har uttalandena även innehållit konkreta åtgärder, såsom till exempel uppdraget till den rådgivande kommittén för nationella minoriteter att utreda minoriteters situation i Ukraina.

Utöver dessa sex beslut tillsattes på generalsekreterarens initiativ en undersökningskommission för att utreda händelserna på Majdan. Mandatet har sedan utökats till att även omfatta de tragiska händelserna i Odessa, i maj 2014 där 40 människor dog i en brand som uppstod under sammandrabbningar mellan proryska separatister och proukrainska grupper.

Ukraina har anmält tre mellanstatliga mål mot Ryssland till Europadomstolen, varav ett avser omfattande kränkningar mot mänskliga rättigheter på Krim och i Donbass. President Porosjenko har deklarerat undantag från skyldigheter enligt Europakonventionen både i Donetsk- och i Luhanskregionen då Ukraina inte kunde säkerställa upprätthållandet av konventionen i dessa delar av landet.

4 Reformen av konventionssystemet

Sedan antagandet 1950 har den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) fått en allt större betydelse för skyddet av mänskliga rättigheter i Europa. Ett stort problem som hotat att allvarligt försvaga detta skydd har varit domstolens svårigheter att hantera tillströmningen av klagomål. En viktig milstolpe i reformarbetet för att åtgärda problemet nåddes den 1 juni 2010 då ändringsprotokoll nummer 14 till Europakonventionen trädde i kraft. Genom dess ikraftträdande har domstolens effektivitet ökat väsentligt, framför allt genom att en domare i stället för som tidigare tre, har fått rätt att avvisa och avskryva klagomål i enklare fall. Under 2012 skedde för första gången en minskning av målbalansen och den nedåtgående trenden har fortsatt därefter (vid årsskiftet 2013/2014 hade Europadomstolen 99 900 mål i balans som till årsskiftet 2014/2015 hade minskat med 30 procent till 69 900 mål i balans).

Tre högnivåkonferenser, i Interlaken 2010, i Izmir 2011 och i Brighton 2012, har gett ytterligare kraft åt det fortsatta reformarbetet. Den sistnämnda konferensen utmynnade i den så kallade Brightondeklarationen som bland annat innehåller följande förslag till åtgärder: bättre implementering av Europakonventionen på nationell nivå, införande av en hänvisning till subsidiaritetsprincipen i konventionens inledning, förkortad tidsfrist för anförande av klagomål till domstolen, förbättrad hantering av den stora målbalansen, ändrad åldersgräns för domare i domstolen, åtgärder för att förbättra verkställigheten av domstolens domar i medlemsstaterna och genomförandet av en översyn av hur konventionssystemet bör utformas på lång sikt.

Ett av de första och viktigaste resultaten av den efterföljande uppföljningen av Brightondeklarationen blev utarbetandet av ändringsprotokoll nummer 15 till konventionen som antogs vid ministermötet i maj och öppnades för undertecknande den 24 juni 2013. Protokollet innehåller följande: ändring av den tid som den enskilde har på sig att klaga till domstolen (sex till fyra månader från den tidpunkt då det nationella beslutet eller den nationella domen får laga kraft), ändring av regeln att en domares mandattid upphör senast vid 70 års ålder till att en domarkandidat inte får vara äldre än 65 år vid tidpunkten för när den parlamentariska församlingen begär att en stat ska skicka in en kandidatlista, hänvisning till subsidiaritetsprincipen, staternas bedömningsmarginal i konventionens inledning och upphävande av parternas vetorätt när en kammare vill hänskjuta ett mål till prövning av Europadomstolen i stor sammansättning. Europadomstolen ska avvisa ett klagomål om den anser att den klagande inte har lidit avsevärt men. Det finns dock två undantag. För det första får avvísning inte ske om respekten för de mänskliga rättigheterna kräver en prövning i sak. För det andra krävs för avvísning att den enskilde har fått en vederbörlig prövning av nationell domstol. Genom ändringarna tas det andra undantaget bort.

Ett tjugotal stater har hittills undertecknat protokollet, däribland Sverige. Protokollet kräver ratifikation i samtliga medlemsstater innan det kan träda i kraft. Arbetet med att implementera protokoll nummer 15 i Sverige pågår för närvarande i Regeringskansliet.

Som resultat av Brightondeklarationen har även tilläggsprotokoll nummer 16 till konventionen tagits fram som gör det möjligt för medlemsstaternas högsta domstolar att vända sig till Europadomstolen med en begäran om rådgivande yttranden i principfrågor som rör tolkningen och tillämpningen av konventionen. Detta protokoll antogs vid ministermötet i juli 2013 och öppnades för undertecknande den 2 oktober 2013. Sexton stater har hittills undertecknat protokollet. Protokollet kräver ratifikation i tio medlemsstater innan det kan träda i kraft. Sverige har ännu inte undertecknat protokollet.

I Brightondeklarationen uppmärksammas även att EU:s anslutning till Europakonventionen kommer att främja en enhetlig tillämpning av de mänskliga rättigheterna inom Europa. Medlemsstaterna uppmanas att snabbt slutföra förhandlingarna om anslutningen.

Brightondeklarationen innehåller även åtgärder som syftar till att bland annat förbättra nationellt genomförande av Europakonventionen och medlemsstaternas verkställighet av Europadomstolens domar. Ministerkommittén gav därför 2012 styrkommittén för mänskliga rättigheter ett omfattande uppdrag att ta fram förslag och rapporter utifrån Brightondeklarationen utöver de ändrings- och tilläggsprotokoll som nämnts ovan. Styrkommittén för mänskliga rättigheter har därefter utarbetat en handbok, vilken antogs av ministerkommittén i september 2013, med goda exempel på inhemska rättsmedel och en samling praktiska tips om hur offentliganställda kan informeras om staternas skyldigheter enligt konventionen. Styrkommittén för mänskliga rättigheter har även antagit rapporter med förslag till åtgärder för att hantera upprepade klagomål, för att öka möjligheterna att utse extra

domare vid behov samt för att påskynda staternas verkställande av Europadomstolens domar.

Slutligen ska styrkommittén för mänskliga rättigheter utarbeta en rapport med synpunkter och förslag rörande konventionssystemets framtid, inklusive Europadomstolens framtida roll samt se över proceduren för övervakning och verkställighet av domstolens domar och ministerkommitténs roll i denna. Rapporten ska överlämnas till ministerkommittén senast den 31 december 2015.

5 EU:s anslutning till Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande finns en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen. Genom EU:s anslutning till konventionen kommer EU och dess institutioner att sättas under extern kontroll av Europadomstolen vilken kan hålla EU:s institutioner ansvariga för kränkningar av konventionen.

Sveriges övergripande målsättning har sedan länge varit att anslutningen till Europakonventionen ska komma till stånd så snart som möjligt och att anslutningen ska bidra till att stärka både den enskildes och Europakonventionens ställning.

EU och Europarådet har förhandlat fram en överenskommelse om ett avtalsutkast. Kommissionen har därefter begärt att EU-domstolen ska yttra sig om avtalsutkastet är förenligt med EU-fördragen och under våren 2014 höll domstolen en muntlig förhandling. Sverige framförde då inställningen att avtalsutkastet är förenligt med EU-fördragen.

Den 18 december meddelade EU-domstolen sitt yttrande. Domstolen kom fram till att avtalsutkastet inte fullt ut är förenligt med EU-fördragen. En analys av domstolens yttrande görs nu inom Regeringskansliet för att reda ut vilka åtgärder som krävs för att anslutningen ska komma till stånd så snart som möjligt.

6 Samarbetet med parlamentariska församlingen och kongressen

Samarbetet mellan Europarådets ministerkommitté och den parlamentariska församlingen (PACE) intensifierades under 2013–2014. PACE:s ordförande och dess rapportörer har bjudits in till dialog med ministerkommittén samt andra relevanta rapportörs- och arbetsgrupper. Ordföranden för rapportörs- och arbetsgrupper har även bjudits in till informationsutbyte med PACE:s olika kommittéer.

Den ryska aggressionen mot Ukraina har dominerat PACE:s verksamhet och Rysslands agerande i östra Ukraina har fördömts i flera resolutioner och rekommendationer. Ryssland som har varit medlem i

Europarådet sedan 1996 fråntogs efter omröstning i april 2014 sin rösträtt i PACE. Beslutet gällde fram till årsskiftet 2014–2015. Det grundar sig på att Europarådet anser att Rysslands annektering av Krim är olaglig och ett brott mot såväl ukrainsk lag som folkrätten. Beslutet ledde till att det ryska parlamentet tills vidare helt avbröt sina kontakter med PACE. Att Ryssland genom sitt agerande i Ukraina helt åsidosatt de åtaganden som landet påtagit sig som medlem av organisationen innebär i realiteten ett brott mot Europarådets stadga. MR-situationen i Azerbajdzjan har också varit i fokus för PACE:s arbete, särskilt vad gäller frihetsberövanden på oklara grunder. Václav Havels människorättspris gick 2014 till den azeriske människorättsaktivisten Anar Mammadli.

Vidare så har informationsutbytet med kongressen för lokala och regionala myndigheter intensifierats ytterligare. Kongressens arbete med att främja lokal och regional demokrati och att stärka det lokala och regionala självstyret påverkades i stor utsträckning av den ryska aggressionen mot Ukraina. Kongressen har antagit ett antal deklARATIONER och uttalanden som följd. Under perioden studerades lokala och regionala initiativ på demokratiområdet i Polen, Norge, Grekland och Belgien. De lokala valen i Ukraina, Georgien och Nederländerna övervakades och eftervalsdialoger hölls med Ukraina och Armenien. Sveriges Kommuner och Landstings ordförande Anders Knape valdes till ordförande för den lokala kammaren under höstsessionen 2014.

7 Övergripande frågor under perioden

7.1 Mänskliga rättigheter

7.1.1 Europadomstolens dömande verksamhet och ministerkommitténs övervakning

Under 2014 kom det in 56 250 mål till Europadomstolen från de 47 medlemsstaterna vilket innebär en minskning med 15 procent jämfört med föregående år då 65 800 nya mål kom in. Antalet meddelade domar minskade från 916 under 2013 till 891 under 2014. En dom kan avse flera klagomål. En liten minskning kan även noteras i antalet meddelade beslut från 89 740 under 2013 till 83 675 under 2014. De stater med flest mål i domstolen i början av 2013 var i ordning Ryssland (16,8 procent), Italien (14,4 procent), Ukraina (13,3 procent), Serbien och Turkiet. Bilden var något förändrad i slutet av 2014 då Ukraina (19,5 procent) låg i topp följt av Italien (14,4 procent), Ryssland (14,3 procent) och Turkiet (13,6 procent). Flest fällande domar meddelades under båda åren mot i ordning Ryssland, Turkiet och Rumänien. Totalt sett avsåg merparten av fällande domar rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen samt förbudet mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i artikel 3 i konventionen.

Under 2013 kom det in 346 nya mål mot Sverige till Europadomstolen. I 10 av dessa begärdes regeringens yttrande, varav cirka hälften avsåg utlänningsars möjligheter att få stanna i Sverige. Under 2014 kom det in 272 svenska mål till domstolen och i 6 av dessa begärdes regeringens yttrande. 4 av dessa mål var så kallade utlänningsmål. I slutet av 2013 hade domstolen 93 svenska mål i balans. Motsvarande siffra för 2014 var 46 mål.

Under 2013 meddelades 16 domar i mål mot Sverige. I 12 av dessa fann Europadomstolen att det inte skulle utgöra en kränkning av Europakonventionen att verkställa beslut om utvisning av klaganden till Irak (11 fall), respektive Somalia (1 fall). Ett mål om utvisning till Turkmenistan avskrevs sedan utvisningsbeslutet preskriberats. I tre mål kom Europadomstolen fram till att Sverige hade kränkt konventionen. I målet *I mot Sverige* ansågs att det skulle strida mot förbudet mot tortyr med mera (artikel 3) att verkställa beslut om utvisning av klagandena från Tjetjenien till Ryssland. I målet *Rousk mot Sverige* bedömde domstolen att utmätningen och försäljningen på exekutiv auktion av klagandens bostad och den efterföljande avhysningen av honom och hans fru inneburit att Sverige brutit mot artiklarna i konventionen om egendomsskydd (artikel 1 i första tilläggsprotokollet) och skyddet för privat- och familjeliv (artikel 8). Europadomstolen i stor sammansättning konstaterade i målet *Söderman mot Sverige* att Sverige brutit i sina positiva förpliktelser att skydda klaganden mot den kränkning av privatlivet som hon utsatts för genom hennes styvfars försök att smygfilma henne i duschen.

Under 2014 meddelades 8 domar mot Sverige. I 5 av dessa kom domstolen fram till att det inte skulle strida mot konventionen att utvisa klagandena till Iran, Irak (2 fall), Libyen, respektive Somalia. Målet om utvisning till Iran är föremål för prövning av Europadomstolen i stor sammansättning och dom avvaktas. I målet *Göthlin mot Sverige* fann domstolen att ett frihetsberövande av klaganden enligt utsökningsbalken, efter dennes vägran att avslöja var han gömt undan egendom som utmätts för en skatteskuld, var förenligt med artikel 5 i konventionen om rätt till frihet och säkerhet. Däremot konstaterades i målet *Karin Andersson m.fl. mot Sverige* att det faktum att klagandena inte kunnat få frågan om lokalisering av Botniabanans sträckning prövad innebar en kränkning av deras rätt till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i Europakonventionen. Vidare fann domstolen i målet *Lucky Dev mot Sverige* att det skett en kränkning av dubbelprövningsförbudet enligt artikel 4, i sjunde tilläggsprotokollet till konventionen i och med att en process om skattetillägg fått fortsätta efter det att en skattebrottsprocess rörande samma sak blivit slutligt avgjord.

Av domstolens beslut i mål mot Sverige kan nämnas målen *Ruminski* och *Marinkovic* som båda avvisades av domstolen eftersom klaganden inte uttömt det generella rättsmedel som sedan den 3 december 2009 finns i Sverige genom möjligheten att begära skadestånd för konventionskränkning hos bland annat Justitiekanslern. Målen *J.M. mot Sverige* och *Bolek m.fl. mot Sverige* avvisades som uppenbart ogrundade eftersom domstolen inte fann hinder enligt artikel 8 i konvention mot att

klagandena måste återvända till Rwanda respektive DR Kongo för att söka uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning. Även målet *Morén mot Sverige*, som gällde frågan om det faktum att klaganden inte fått ersättning för en framtida mineralutvinning innebar en kränkning av egendomsskyddet enligt konventionen, avvisades som uppenbart oggrundat. Slutligen kan nämnas målen *Shibendra Dev mot Sverige*, *Henriksson mot Sverige* och *Åberg mot Sverige* som alla gällde dubbelprövningsförbudet i förhållande till processer om skattetillägg och skattebrott (jämför den ovannämnda domen i målet *Lucky Dev mot Sverige*). Målen avvisades i huvudsak eftersom klagandena inte uttömt de effektiva rättsmedel som ansågs tillgängliga nationellt i form av till exempel en möjlighet att begära resning och/eller föra talan om skadestånd på grund av konventionskränkning.

Avgöranden mot andra stater

Under 2013 och 2014 har Europadomstolen i stor sammansättning meddelat totalt 32 domar. Av dessa kan nämnas följande.

I målet *Cypern mot Turkiet*, som nu gällde skadestånd, fann Europadomstolen för första gången att skadestånd kunde betalas ut även i mellanstatliga mål till enskilda som utsatts för en kränkning av konventionen. Turkiet ålades totalt att betala 90 000 000 euro till Cypern. I målet *S.A.S. mot Frankrike* kom domstolen fram till att det franska förbudet mot att bära heltäckande slöja på allmän plats inte innebar en kränkning av vare sig rätten till respekt för privatlivet eller religionsfriheten och inte heller var diskriminerande.

Det mellanstatliga målet *Georgien mot Ryssland (I)* gällde en rysk administrativ praxis, som pågick under delar av 2006–2007, att frihetsberöva och kollektivt utvisa ett stort antal georgiska medborgare från Ryssland. Domstolen fann kränkningar av ett flertal bestämmelser i konventionen bland annat förbudet mot inhuman och omänsklig behandling samt staternas skyldighet att underlätta domstolens effektiva utredning av målet (artikel 38).

I målet *Hämäläinen mot Finland* var klaganden en transsexuell person som bytt kön från man till kvinna. Klagomålet gällde att hon endast kunde få fullt officiellt erkännande av sitt nya kön genom att omvandla sitt äktenskap till ett registrerat partnerskap. Domstolen fann inte detta krav oproportionerligt och således ingen kränkning av vare sig rätten till respekt för privat- och familjelivet eller diskrimineringsförbudet.

I målet *Centre For Legal Resources On Behalf of Valentin Cămeanu mot Rumänien* tilläts en civilsamhällesorganisation föra talan för en ung hiv-smittad och svårt förstördshandikappad man av romskt ursprung som dött under bristfälliga förhållanden på ett psykiatriskt sjukhus i Rumänien. Domstolen ansåg bland annat att rumänska staten hade brustit i sin skyldighet enligt artikel 2 i konventionen att skydda klagandens rätt till liv. Domstolen såg fallet som en indikation på ett vidare problem som Rumänien rekommenderades åtgärda.

I målet *O’Keeffe mot Irland* fann Europadomstolen en kränkning av artikel 3 på grund av att irländska staten inte levt upp till sin positiva skyldighet att skydda en minderårig flicka mot sexuella övergrepp begångna av en lärare i hennes skola. Det hade heller inte funnits

effektiva inhemska rättsmedel för att behandla hennes klagomål om brist på skydd vilket innebar ett brott artikel 13 sammantagen med artikel 3.

I målet *Svinarenko och Slyadnev mot Ryssland* slog Europadomstolen fast att det under alla omständigheter är förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen att placera misstänkta och tilltalade i metallburar under domstolsförhandlingar.

I målet *Tarakhel mot Schweiz*, där Sverige intervenerat som tredje part, kom domstolen fram till att det bland annat skulle innebära en kränkning av förbudet mot tortyr med mera enligt artikel 3 i konventionen att överföra en afghansk familj till Italien enligt Dublinförordningen om inte Schweiz först erhöll garantier från de italienska myndigheterna att klagandena skulle bli mottagna på ett sätt som var anpassat till barnens ålder och med beaktande av familjens enhet.

I målet *Hassan mot Storbritannien* ansåg domstolen att en irakisk man, som hållits frihetsberövad av brittiska styrkor i Irak, varit under brittisk jurisdiktion så att konventionen kunde anses tillämplig. Frihetsberövandet skulle enligt domstolen bedömas utifrån artikel 5 i konventionen men med beaktande av internationell humanitär rätt. Mot den bakgrunden kom domstolen fram till att det inte skett en överträdelse av konventionen.

Även målet *Jaloud mot Nederländerna* rörde händelser i Irak där ingripande av holländsk militär lett till dödsfall av en irakisk medborgare. Domstolen bedömde att Nederländerna kunde hållas ansvarig enligt konventionen trots att händelsen inträffat i ett område under brittisk kontroll. Nederländerna ansågs inte ha utrett dödsfallet tillräckligt och därför hade en kränkning skett av den processuella skyldigheten enligt artikel 2 om rätten till liv.

Verkställighet av domar

Europarådets medlemstater har enligt Europakonventionen en skyldighet att genomföra Europadomstolens domar och åtgärda fastställda kränkningar. Att så sker är avgörande för övervakningssystemets trovärdighet. Medlemsstaterna har emellertid ett visst utrymme att själva identifiera hur de ska gå till väga för att genomföra specifika domar. Genomförandet övervakas av ministerkommittén som i sin tur assisteras av Europarådets sekretariats enhet för genomförande av domar.

Ministerkommitténs övervakning av domar intensifierades ytterligare under 2013 till följd av det ökande antalet domar domstolen meddelat. En effektivisering av ministerkommitténs arbetsmetoder för övervakningen har medfört en ökning av produktionen av beslut. Effektiviseringsarbetet pågår alltjämt. Enligt Brightondeklarationen ska förslag om en övergripande översyn av hur övervakningen av verkställigheten av domstolens domar sker tas fram av ministerkommittén före utgången av 2015.

Under 2013 antog ministerkommittén 1 398 resolutioner som innebar att dess övervakning av genomförandet av specifika domar avslutades. Detta var fler så kallade slutliga resolutioner än någonsin tidigare och innebar en ökning om 35 procent från föregående år då 1035 slutliga resolutioner antogs. Antalet slutliga resolutioner fortsatte att öka under 2014.

I december 2013 uppgick antalet domar under övervakning av ministerkommittén till 11 018, en liten minskning mot föregående års 11 099. Minskningen är emellertid historisk eftersom det är den första på åtminstone 40 år. Den större delen av domarna under övervakning är av ren rutinmässig karaktär och föranleder enbart skriftväxling mellan svarandestat och sekretariatets enhet för genomförande av domar. Ungefär ett femtiotal domar tas årligen upp till debatt i ministerkommittén. Dessa debatter äger rum under särskilda möten som hålls fyra gånger per år.

Av de domar som ägnas mest uppmärksamhet av ministerkommittén utgör strukturella problem med långa handläggningstider i civil- och brottmål en stor del. Även undermåliga förhållanden i fängelser, lagstridiga frihetsberövanden samt bristande förmåga att verkställa nationella domstolars avgöranden utgör stora delar av behandlade mål.

Ett mål som uppmärksammats särskilt är *Sejdic och Finci mot Bosnien Hercegovina*, där dom meddelades den 22 december 2009. Målet rör diskriminering avseende rätten att kandidera till fria val, där en rom och en jude inte tilläts kandidera till parlamentsval eftersom ingen av dem tillhörde någon av de tre ”konstituerande folkgrupperna” enligt Bosnien Hercegovinas författning. På grund av politiska motsättningar i Bosnien Hercegovina har domen inte kunnat verkställas och ministerkommittén har under 2013 och 2014 fortsatt att kraftfullt kritisera svarandestaten, dock utan betydande framsteg. EU har framhållit att genomförandet av domen är av vikt för att landet ska uppnå kandidatlandsstatus i EU.

Under andra halvåret 2014 och i samband med det azeriska ordförandeskapet i Europarådet utgjorde målgrupperna *Mahmudov och Agazade* respektive *Namat Aliyev mot Azerbajdzjan* återkommande inslag i ministerkommitténs arbete. Målgrupperna rör bland annat oproportionerliga fängelsestraff för journalister som begått förtalsbrott, rättsosaker tillämpning av straffrättsliga bestämmelser samt oegentligheter vid azeriska myndigheters behandling av klagomål över parlamentvalsförfarandet i Azerbajdzjan i november 2005. Azerbajdzjan har kunnat uppvisa vissa kunskapshöjande insatser för relevanta yrkeskategorier men detta har inte blidkat ministerkommittén vars övervakning av målgrupperna kommer att fortsätta under 2015.

Inte heller målen *Hirst och Greens* och *M.T. mot Storbritannien*, vars domar meddelades den 6 oktober 2005 respektive den 23 november 2010 och som rör avsaknad av rösträtt för fängelsedömda, har kunnat verkställas. I detta fall på grund av hårt motstånd i det brittiska parlamentet. Ministerkommittén beslutade i september 2014 att skjuta upp övervakningen av domen *Hirst* till december 2015.

Ytterligare ett mål som varit särskilt uppmärksammat är det mellanstatliga målet *Cypern mot Turkiet* i vilket dom meddelades redan i maj 2001. Domen rör 14 konventionsbrott som har samband med 1974 års militära konflikt på norra Cypern. Slutresolutionen har beslutats av ministerkommittén för vissa delar av domen. Övervakningen i ministerkommittén fortsätter dock, bland annat i den del av domen som rör ”försvunna personer”. Den 12 maj 2014 meddelade Europadomstolen en dom som innebär att Turkiet åläggs att till Cypern betala 30 miljoner euro som ideellt skadestånd för släktingar till försvunna personer, och 60 miljoner euro som ideellt skadestånd för grekcyprioter på Karpashalvön.

Ministerkommittén har därefter gett sekretariatet i uppdrag att utvärdera hur denna senare dom eventuellt inverkar på ministerkommitténs övervakning av det mellanstatliga målet samt de 34 domar över individuella klagomål som rör samma bakomliggande konflikt.

Ytterligare ett kontroversiellt mål är *Alekseyev mot Ryssland*, där dom meddelades den 21 oktober 2010. Målet rör bland annat kränkning av rätten till mötesfrihet och rätten till effektivt rättsmedel. Klagandena hade vid upprepade tillfällen nekats tillstånd för att ordna prideparader. Hundratals liknande klagomål mot Ryssland är anhängiggjorda vid domstolen och ny lagstiftning i Ryssland pekar på uppenbara svårigheter att förmå Ryssland att verkställa domen. Inför ministerkommitténs möte i september 2014 hade Ryssland presenterat statistik som påvisade att den federala lagen mot propaganda av ”icketraditionella sexuella relationer” bland minderåriga i stor omfattning används för att neka demonstrationstillstånd för demonstranter som värnar homosexuella, bisexuella och transpersoners (hbt-personers) rättigheter i Ryssland. Ministerkommittén har fortsatt uttryckt oro över såväl den legala som faktiska situationen för hbt-personer i Ryssland.

Inga domar i mål mot Sverige har vållat några problem ur verkställighetssynpunkt under den aktuella tidsperioden.

7.1.2 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter

Letten Nils Muižnieks är sedan april 2012 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter. Muižnieks är därmed den tredje innehavaren sedan posten instiftades 1999. MR-kommissariaten har en oberoende ställning vilket anses vara en förutsättning för genomförandet av kommissariatsuppdrag. Samarbete med institutioner utanför Europarådet är viktigt för uppdraget och äger rum med EU, FN:s flyktingkommissarie och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

MR-kommissariats mandat att främja kunskapen och respekten för mänskliga rättigheter genomförs bland annat genom att bistå med information och råd i särskilda tematiska frågor. I mandatet ingår också att påtala missförhållanden på MR-området, uttala kritik och att regelbundet avlägga besök i medlemsstaterna. MR-kommissariaten utgår från öppna källor och granskningsrapporter som avges av övriga MR-övervakningsorgan.

Områden i fokus under aktuell period har varit rättighetsskyddet för särskilt utsatta personer med intellektuella eller psykosociala funktionshinder, MR-situationen för syriska flyktingar och asylsökande i Europarådets medlemsstater, olika rättsstatsaspekter med anledning av situationen i Ukraina, diskriminering av romer, hbt-personers rättigheter (inklusive, rättssäkerhet på internet samt säkerställandet av mänskliga rättigheter i tider av ekonomisk kris). Härtill har kommissariaten besökt olika medlemsstater i syfte att etablera en direkt dialog med berörda myndigheter. Som uppföljning till besöken publiceras rapporter med MR-kommissariats slutsatser och rekommendationer. Under aktuell period har MR-kommissarie Muižnieks publicerat 17 rapporter från sådana besök (samtliga 47 medlemsstater har besökts av MR-

kommissarien sedan funktionen inrättades). Vid sina besök har kommissarien även fokuserat på genomförandet av Europadomstolens domar. Skr. 2014/15:66

Bland MR-kommissarie Muižnieks andra aktiviteter under aktuell period återfinns bland annat hans första så kallade tredjepartsinlägga till Europadomstolen den 4 december 2013 samt en kommentar den 9 maj 2014 om MR-situationen för intersexuella personer i Europa.

7.1.3 Romers rättigheter

Under våren 2014 valdes tysken Ulrich Bunjes till Europarådets nya särskilda representant för frågor om romer.

Europarådet har på generalsekreterare Jaglands begäran låtit genomföra en översyn av 2010 års Strasbourgdeklaration om romer vilken ligger till grund för Europarådets arbete med romers rättigheter. Utvärderingen ska utmynna i ett strategidokument som avses presenteras för diskussion i ministerkommittén under 2015.

Den 17 december 2014 fattade ministerkommittén beslut om att tillfälligt förlänga Europarådets samarbetsavtal med forumet för europeiska romer och resanden (ERTF) i sex månader och att fortsätta diskussionerna om hur Europarådets samarbete med det romska civilsamhället bör se ut under nästa år.

Under året har diskussioner förts om inrättandet av ett europeiskt romskt institut med kopplingar till Europarådet. Ett förslag presenterades av Europarådets särskilda representant Bunjes tillsammans med initiativtagaren George Soros' Open Society Foundations. Syftet med institutet ska vara att bidra med underlag till Europarådet och dess medlemsstater när det gäller romafrågor, främja dialog mellan romer och icke-romer samt visa upp mångfalden i den romska kulturen.

Expertkommittén för romafrågor rapporterar direkt till Europarådets ministerkommitté genomförde två möten under 2014. Vid det senare mötet presenterade representanter från kommissionen mot antiziganism bland annat den svenska vitboken om övergrepp mot romer under 1900-talet. Kommittén beslutade under mötet att rekommendera övriga medlemsstater att överväga genomförandet av en liknande granskning av sin historiska relation till romer.

7.1.4 Jämställdhet

Jämställdhetskommissionen, under styrkommittén för mänskliga rättigheter, stöder såväl medlemsländerna som Europarådet i arbetet med jämställdhetsintegrering. Kommissionens prioriteringar styrs av en strategi för jämställdhet (2014–2017). Inom ramen för det strategiska målet att bekämpa könsstereotyper anordnade kommissionen hösten 2014 en konferens om jämställdhet i och genom utbildning, och sommaren 2013 bjöd kommissionen in till en konferens om kvinnor och medier. Kommissionen är öppen för samtliga medlemsländer och Sverige medverkar sedan hösten 2014 med en expert i kommissionens arbete. Vid sidan av sin huvuduppgift är kommissionen också pådrivande för att få medlemsländerna att skriva under och ratificera Istanbulkonventionen

om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet. Jämställdhetskommisionen är öppen för samtliga medlemsstater.

Istanbulkonventionen

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) trädde i kraft den 1 augusti 2014 efter att Andorra den 22 april 2014 blev den tionde medlemsstaten att ratificera konventionen. Sverige deponerade den 1 juli 2014 ratifikationsinstrument till konventionen vilken trädde i kraft i förhållande till Sverige den 1 november 2014.

7.1.5 Rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer)

Hbtq-frågor är fortfarande prioriterade av den svenska regeringen. Sverige har inom samarbetet för Europarådet haft en pådrivande roll för att ta fram en rekommendation om skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (CM/Rec(2010)5). Rekommendationen som antogs av ministerkommittén i mars 2010 innebar att samtliga medlemsstater i Europarådet för första gången enades om ett dokument som uttryckligen bekräftade hbt-personers rättigheter. Rekommendationen bidrog till att det, utöver ordinarie budget, skapades en mindre hbt-enhet inom Europarådets sekretariat med uppgift att ansvara för implementeringen av rekommendationen. Sverige bidrog finansiellt till ett sådant projekt vilket syftade till att stödja implementeringsarbetet av rekommendationen i Albanien, Lettland, Italien, Montenegro, Polen och Serbien under 2011–2013. Den 22 januari 2014 beslutade ministerkommittén att Europarådets arbete för att stödja implementeringen av rekommendationen ska fortsätta. Sverige kommer fortsatt att följa detta arbete.

7.1.6 Barns rättigheter

I februari 2012 antogs en ny strategi för Europarådets arbete om barns rättigheter för 2012–2015, vilken ersätter den under det svenska ordförandeskapet antagna Stockholmsstrategin för 2009-2011. Prioriterade områden är att främja barnvänliga system och tjänster, motverka alla former av våld mot barn, garantera rättigheter för barn i utsatta situationer och att främja barns och ungas delaktighet. I syfte att skapa en tydlig och effektiv struktur för arbetet med barns rättigheter inom Europarådet har Sverige under 2013 aktivt bidragit till att utveckla rollen för Europarådets nätverk kring barnets rättigheter vilket är en viktig länk mellan medlemsstaterna och Europarådets program och strategi för barnets rättigheter. En annan fråga som Sverige aktivt bidragit till under 2013 och 2014 är bildandet av en expertkommitté om barns rättigheter. Expertkommittén har till uppgift att rapportera om

genomförandet av ovan nämnda strategi samt att ta fram ett utkast till ny strategi för 2016–2019. Skr. 2014/15:66

I juni 2013 ratificerade Sverige Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, den så kallade Lanzarotekonventionen. Lanzarotekonventionen trädde i kraft den 1 oktober 2013 i Sverige och en första övergripande rapport till Lanzarotekommittén lämnades i början av 2014. Härefter kommer en process inledas där Sverige tillsammans med övriga stater svarar på enkäter med fokus på ett mindre antal bestämmelser i konventionen.

7.1.7 Rasism och intolerans

Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) arbetar bland annat med att granska och analysera situationen i de enskilda medlemsstaterna vad avser etnisk diskriminering, rasism och intolerans. På grundval av analysen utarbetar ECRI rapporter om varje enskilt land. Den fjärde rapporten om Sverige publicerades den 25 september 2012 och i den gavs rekommendationer inom områdena främlingsfientlighet, diskriminering, integration och migration. En nyhet i den fjärde rapporteringsomgången är att ECRI följer upp vissa av rekommendationerna redan efter två år. Dessa avser segregation och migration. Sverige lämnade en rapport om dessa rekommendationer den 12 september 2014.

7.1.8 Nationella minoriteter

Sverige har ratificerat Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Sverige rapporterar periodiskt om genomförandet av konventionerna till Europarådet.

I juni 2013 antog Europarådets ministerkommitté resolutionen för den tredje övervakningscykeln om Sverige när det gäller ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter.

Rekommendationerna i resolutionen handlar bland annat om att Sverige bör stärka arbetet med att implementera lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), lösa bristen på lärare i de nationella minoritetsspråken samt vidta åtgärder för att säkerställa att Sametinget kan delta i de beslutsprocesser som berör frågor gällande urfolket samerna.

I oktober 2013 lämnade Sverige sin femte rapport till Europarådet om den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. I rapporten beskrivs den positiva utveckling som skett i arbetet för att stärka och skydda de nationella minoritetsspråken sedan förra rapporteringsomgången men det konstateras samtidigt att mycket arbete kvarstår innan minoritetspolitiken får tillräckligt genomslag. Ministerrådets rekommendationer i fråga om Sveriges femte rapport antogs i januari 2015.

7.1.9 Företagens ansvar för mänskliga rättigheter

Företagens ansvar inom området för mänskliga rättigheter är en aktuell fråga inom Europarådet sedan några år tillbaka. I början av 2013 gav ministerkommittén i uppdrag åt styrkommittéen för mänskliga rättigheter att före slutet av 2015 dels ta fram en deklaration om FN:s riktlinjer om företag och mänskliga rättigheter och dels ett icke bindande instrument som ska behandla genomförandet av riktlinjerna i Europarådsstaterna. En arbetsgrupp har skapats för ändamålet under holländsk ledning, som Sverige inte deltar i men följer genom styrkommittén för mänskliga rättigheter.

Den 16 april 2014 antog ministerkommittén det förslag till deklaration som arbetsgruppen arbetat fram. Deklarationen uppmanar medlemsstaterna att vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att företag begår brott mot mänskliga rättigheter, att formulera och implementera policyer och åtgärder för att främja företags ansvar för mänskliga rättigheter i sin verksamhet inom och utom nationell jurisdiktion, att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att det finns effektiva rättsmedel för de som drabbats av sådana brott och att utveckla nationella handlingsplaner för genomförande av FN:s riktlinjer.

7.1.10 Bioetiska frågor

Den tidigare styrkommittén för bioetiska frågor har ersatts av en expertkommitté för bioetiska frågor (DH-BIO). Den är placerad under ministerkommittén och ansvarar för frågor relaterade till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och människans värde med avseende på tillämpningen av biologi och medicin (Oviedokonventionen). Inom ramen för arbetet i styrkommittéen för mänskliga rättigheter ansvarar DH-BIO också för arbete som rör skydd för mänskliga rättigheter inom det biomedicinska området. Aktuellt för närvarande är bland annat ett tilläggsprotokoll till Oviedokonventionen om skydd för mänskliga rättigheter och värdighet för personer med psykiska störningar i samband med tvångsplacering och tvångsbehandling samt en rekommendation om hantering av personlig medicinsk data i försäkringssyften.

7.1.11 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Som ett led i utvecklingen av Europarådets organisation har en expertkommitté för rättigheter för personer med funktionshinder (DECS-RPD) bildats under 2014. DECS-RPD är en av tre underordnade kommittéer till Europeiska kommittén för social sammanhållning, mänsklig värdighet och jämlikhet. Syftet med bildandet av expertkommittén, DECS-RPD är att stödja genomförandet av sektorsövergripande program och att främja strategier. Sverige deltar aktivt i utvärderingen av handlingsplanen för 2006–2015 och i arbetet med att införa en ny handlingsplan för 2016–2020. Trots vissa förbättringar i levnadsförhållanden för personer med

funktionsnedsättning så visar utvärderingen att många staters arbete är begränsat till att konsolidera de rättigheter som redan finns, snarare än att arbeta för ytterligare förbättringar. Sveriges målssättning i DECS-RPD är att utifrån samverkan med andra stater använda handlingsplanen som ett regionalt verktyg vid genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Inom ramen för expertkommittén har det tekniska stödet till medlemsstaterna ökat. Sverige har aktivt bidragit till att ge sådant stöd i form av deltagande i arbetsgrupper och genom att ge expertstöd.

7.1.12 Yttrande- och mediefrihet

Europarådets arbete har inriktats på att främja yttrandefriheten, fria medier, mediemångfald och ett fritt informationsflöde. Standarder utarbetas och olika aktiviteter genomförs för att öka respekten för artiklarna 8 och 10 i Europakonventionen och för att underlätta samarbetet mellan medlemsstaterna. Särskilt fokuseras arbetet mot frågor avseende journalisters säkerhet, mediepluralism och tillgång till information och yttrandefrihet på nätet. Det förberedande arbetet sker i styrkommittén för media och informationssamhället (CDMSI). Mandatet för CDMSI omfattar även ett ansvar för uppföljning av strategin för internets styrning. Ett särskilt fokus ska därvid läggas på rätten till yttrandefrihet på internet och rätten att meddela och ta emot information oberoende av gränser. Genom CDMSI ska Europarådet följa de snabba förändringarna inom medie- och informationssamhället och täcka alla dimensioner av det nya mediebegreppet som ministerkommittén antog i rekommendationen CM/Rec (2011)7.

Inom ramen för CDMSI:s arbete med strategin om internets styrning upprättades en expertkommitté för internetanvändares mänskliga rättigheter 2012. Sverige ingick som en av sju medlemsstater i expertkommittén, som utöver det även bestod av sex oberoende experter. Expertkommittén har bland annat sammanställt ett kompendium över existerande mänskliga rättigheter för internetanvändare, baserat främst på Europakonventionen och Europadomstolens praxis. Kompendiet antogs av ministerkommittén som en rekommendation hösten 2013.

Under 2014 bildades ytterligare en expertgrupp som bland annat behandlar frågor som rör internetfrihet. Sverige hade fram till sommaren 2014 en representant i denna grupp. Expertgruppen har främst arbetat med framtagande av en rekommendation om fritt flöde av information och informationsfrihet på internet. Utkast till rekommendationer har diskuterats vid expertgruppens båda möten 2014 och avsikten är att de ska överlämnas till ministerkommittén under våren 2015.

Hösten 2013 avslutades arbetet med ta fram en rekommendation till medlemsstaterna om jämställdhet mellan män och kvinnor i media. Sedan rekommendationen antagits av ministerkommittén har CDMSI under 2014 arbetat med uppföljning av rekommendationen.

En fråga som varit mycket aktuell under 2013 och 2014 är säkerhet för journalister. Vid ett ministermöte i Belgrad i november 2013 enades medlemsstaternas kulturministrar om rekommendationer till ministerkommittén, dock utan enighet då Ryssland reserverade sig. Efter

detta möte har en expertgrupp för skydd av journalister tillsatts med uppdraget att arbeta fram en genomförandestrategi för en Europagemensam informationsplattform samt utkast till rekommendationer för ministerkommittén. Ett samförståndsavtal mellan Europarådet och fyra journalistorganisationer angående plattformen presenterades den 4 december 2014 i Paris och själva databasen ska presenteras i början av 2015. Ett utkast till ytterligare rekommendationer har tagits fram med avsikten att de ska behandlas och beslutas under våren 2015.

Under 2014 har också arbete för att ta fram rekommendationer om nätneutralitet inletts. Diskussionerna har varit intensiva i styorkommittén och medlemsstaterna har inte kunnat enas om ett färdigt utkast. Arbetet med dessa rekommendationer beräknas vara färdigställt under 2015.

7.2 Ett utökat samarbete om demokrati- och rättsstatsfrågor

7.2.1 Demokratiforum

Mellan 2005 och 2011 ägde Europarådets forum för demokratins framtid rum i några av organisationens medlemsländer. Efter trevande försök i Moskva och Warszawa lade 2007 års demokratiforum i Stockholm/Sigtuna grunden för den fortsatta processen. Forumet utvärderades under 2010 på uppdrag av ministerkommitténs rapportörsgrupp för demokratifrågor och genomgick därefter en omstruktureringsprocess.

I november 2013 hölls Europarådets andra Världsforum för demokrati i Strasbourg, med cirka 1400 deltagare från över 100 länder. Årets tema var ”Att omdana demokratin: koppla ihop institutioner och medborgare i en digital tidsålder”. Under en rad seminarier diskuterades fyra teman: 1) alternativ till representativ demokrati, 2) mot demokratin version 2.0, 3) att styra med medborgarna, och 4) att se framtiden an. Europarådets generalsekreterare anförde att rådets fortsatta arbete ska prioritera engagemang, transparens och skyddet av mänskliga rättigheter. Viktiga fokusområden för Europarådets fortsatta arbete är att uppmuntra politiska partiers ökade öppenhet och ansvarsskyldighet, att it-verktyg ska vara transparenta, granskningsbara och ge möjlighet att utkräva ansvar samtidigt som den personliga integriteten garanteras. Vidare ska Europarådet fortsätta fokusera på att förstärka medie- och informationskunnigheten.

7.2.2 Venedigkommissionen

Många stater arbetar med att konsolidera och utveckla demokratins och rättsstatens principer. Europarådet och kommissionen för demokrati genom lag (Venedigkommissionen) har här en viktig uppgift att kontinuerligt följa utvecklingen på framför allt det konstitutionella området bland dess 60 medlemsstater, innefattande samtliga medlemmar i Europarådet samt Algeriet, Brasilien, Chile, Israel, Korea, Kirgizistan,

Mexiko, Marocko, Peru, Tunisien, Kazakstan och USA. Under 2014 har också Kosovo blivit medlem. Skr. 2014/15:66

Kommissionen bidrar med granskning av lagförslag och kan ge råd och annat stöd till medlemsstater när detta behövs. Kommissionen bidrar på så sätt till att sprida det europeiska konstitutionella arvet. Venedigkommissionen har också en viktig roll som granskare och rådgivare till ombudsmannainstitutioner och valmyndigheter i medlemsstaterna samt som utbildare av lagstiftare och olika kategorier av rättstillämpare. Kommissionen arbetar på begäran av medlemsstaterna, på uppdrag av Europarådets organ och på uppdrag av andra organisationer. Resultaten av Venedigkommissionens arbete framgår av yttranden och rapporter rörande ett visst land, region eller tema.

Under det senaste året har Venedigkommissionen vid sidan av sin återkommande rapportering om konstitutions- och demokratifrågor bland annat avgett yttranden om lagstiftning avseende frivilligorganisationer i Azerbajdzjan och om domstolsorganisation i Montenegro. Yttrandet om frivilligorganisationer i Azerbajdzjan var mycket kritiskt. Venedigkommissionen har också antagit riktlinjer om föreningsfrihet vilka utformats i samarbete med Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

På begäran av författningsdomstolen i Moldavien avgav Venedigkommissionen ett yttrande med kritiska synpunkter om det moldaviska lagförslaget gällande kontroll av ämbetsmän och domare. Detta förslag inrymmer undersökningsmetoder såsom användning av personer som arbetar under täckmantel och så kallade *agents provocateurs*.

Ett av årets viktigaste yttranden har gällt Ukrainas lustrationslagstiftning. Denna gäller möjligheten att skilja vissa personer från sina befattningar på grund av deras tidigare uppträdande både under Sovjetregimen och under Janokovichs tid som president. Venedigkommissionen utgick i sitt yttrande från fyra huvudprinciper härledda från internationella standarder på området: 1) skuld ska konstateras i varje enskilt fall, 2) principerna om rätt till försvar, oskuldspresumtionen och rätt till överklagande, 3) skillnaden mellan syftet med lustration, det vill säga att skydda en ny demokrati och straffrätt ska beaktas och 4) lustration måste ske inom strikta tidsgränser både när det gäller den period som granskas och den tid som verkställigheten varar. Kommissionen fann att lagstiftningen har flera allvarliga brister, bland annat vad gäller att individuell skuld måste kunna påvisas och att kriterierna för lustration måste göras klarare. Ansvaret för beslut bör inte heller ligga på justitieministeriet utan på en oberoende kommission med det civila samhällets medverkan. Under året har kommissionen även spelat en betydande roll i ansträngningarna med en ukrainsk författningsreform.

7.3 Straffrättsligt samarbete

Inom ramen för Europarådets straffrättsliga styrkommitté (CDPC) har en expertgrupp förhandlat fram en konvention mot handel med mänskliga

organ. Konventionen antogs av ministerkommittén i juli 2014 och kommer att öppnas för undertecknande i slutet av mars 2015.

CDPC har, tillsammans med gruppen av stater mot korruption, även deltagit i förhandlingarna av en konvention mot manipulation av sportresultat. Konventionen antogs av ministerkommittén i juli 2014 och öppnades för undertecknande i september 2014.

Europarådets expertkommitté för det straffrättsliga samarbetet (PC-OC) har under 2014 påbörjat arbetet med att uppdatera konventionen från 1983 om överförande av dömda personer. I ett första steg kommer PC-OC att utarbeta ett ändringsprotokoll till konventionens tilläggsprotokoll.

8 Relationer till andra länder och utvecklingen i vissa medlemsstater

8.1 Azerbajdzjan

Azerbajdzjan innehade ordförandeskapet i Europarådet från maj till november 2014. Inför ordförandeskapet antogs en handlingsplan för Azerbajdzjans implementering av åtaganden som följer av medlemskapet i Europarådet. Under året var det ökande trycket mot människorättsaktivister och journalister i Azerbajdzjan vid flera tillfällen föremål för diskussion i ministerkommittén och Europarådets generalsekreterare uttryckte oro över läget. Som ett resultat av kontakter mellan generalsekreterare Jagland och Azerbajdzjans president Ilham Aliev i frågan upprättades under hösten 2014 en arbetsgrupp med fokus på mänskliga rättigheter med företrädare från civila samhället, presidentadministrationen och parlamentet.

8.2 Konflikten mellan Ryssland och Georgien

Sedan kriget mellan Ryssland och Georgien i augusti 2008 har konflikten mellan Ryssland och Georgien återkommande behandlats inom ramen för Europarådets arbete. Europarådets generalsekreterare presenterar två gånger per år en rapport rörande konflikten. Under perioden presenterades sådana rapporter i november 2013 samt i april och november 2014 och de har båda antagits av ministerkommittén. Rapporterna ger en överblick av utvecklingen under rapporteringsperioden, en bedömning av huruvida åtaganden relaterade till konflikten efterlevs, en bild av MR-situationen i de områden som påverkats av konflikten samt en beskrivning av Europarådets aktiviteter för att möta konfliktens konsekvenser, inklusive förslag till fortsatt agerande. Rapporteringen avseende MR-situationen i utbrytarregionerna försvåras av att Europarådets sekretariat nekats tillträde till att besöka regionerna av *de facto*-myndigheterna. Europarådet stödjer dialog med civilsamhällesrepresentanter och genomförande av förtroendeskapande

8.3 Cypern–Turkiet

Situationen på Cypern, mot bakgrund av den militära konflikten mellan Cypern och Turkiet 1974, står fortsatt på ministerkommitténs dagordning. Ministerkommittén har på cypriskt initiativ diskuterat Turkiets militära närvaro och vad Cypern anser vara konventionsbrott av Turkiet på norra Cypern. Ministerkommittén fortsätter att bevaka verkställigheten för domarna i det mellanstatliga målet *Cypern mot Turkiet* samt ett flertal individuella fall, där Turkiet befunnits ansvarigt för kränkningar bland annat avseende försvunna personer, äganderätt och levnadsförhållanden för grekcypriter i norr. I maj 2014 avgav Europadomstolen en dom gällande skadestånd i målet Cypern mot Turkiet. Domstolen fann, för första gången i ett mellanstatligt mål, att Turkiet kunde åläggas skadeståndsskyldighet enligt Europakonventionen. Turkiet förpliktas att betala skadestånd om totalt 90 miljoner euro som ersättning för ideella skador för släktingar till försvunna personer samt för grekcypriter på Karpashalvön. Turkiet har inte verkställt domen utan deklarerat att verkställighet är avhängig utvecklingen i relaterade mål. Domen kommer att behöva följas upp av ministerkommittén under 2015.

8.4 Kosovo

Europarådets samarbete med Kosovo grundar sig på att Europarådet verkar i enlighet med Förenta nationernas resolution 1244 (1999) om ett statusneutralt angreppssätt. Europarådets verksamhet i Kosovo försvåras dock av oenighet mellan medlemsstaterna beträffande Kosovos status. Tillsammans med andra stater har Sverige, trots statusfrågans restriktioner, verkat för att i ökad grad engagera Europarådet avseende demokrati- och rättsstatsinsatser med utgångspunkt i individens rättigheter. Europarådets stöd har en viktig funktion att fylla i Kosovos kapacitetsuppbyggnad och reformagenda. Europarådet utgör också ett viktigt komplement till övriga bilaterala och internationella utvecklingsinsatser, inte minst till EU:s rättsstatsmission i Kosovo och dess insatser inom rättsstatsområdet.

Kosovo har sedan några år tillbaka tagit aktiva steg mot fullt medlemskap i Europarådet. Närmandet inleddes med att Kosovo öppnade ett generalkonsulat i Strasbourg i april 2013. Sommaren 2013 blev Kosovo medlem i Europarådets utvecklingsbank och ett år senare blev landet medlem i Venedigkommissionen. Det är tänkbart att frågan om fullt medlemskap kommer upp under 2015. En resolution om fullt medlemskap i Europarådet kan antas av ministerkommittén med två tredjedelars majoritet. Den parlamentariska församlingen har därtill utvecklat egna kriterier för medlemskap och måste konsulteras innan ministerkommittén fattar sitt beslut.

8.5 Grannskapspolitiken

Ministerkommittén har givit generalsekreteraren brett stöd för den föreslagna grannskapspolitiken som antogs redan 2011. Europarådets grannskapspolitik har därefter formulerats efter förslag av generalsekreteraren. Verksamheten finansieras främst via EU men även genom frivilligbidrag från medlemsstaterna.

Europarådets grannskapspolitik tillmäts stor betydelse av EU och ett antal medlemsstater särskilt från Sydeuropa. Ministerkommittén har sedan tidigare beslutat om prioriteringar för samarbete mellan Europarådet och Marocko, Tunisien och Jordanien för perioden 2012–2014. Vidare har mindre Europarådskontor inrättats i Rabat och Tunis. Ministerkommittén har även beslutat om ett reducerat samarbetsprogram med Kazakstan för perioden 2014–2015. Syftet från generalsekreterarens sida är att söka knyta dessa länder närmare Europarådet och dess värderingar innan länderna vänder sig till andra organisationer för inspiration och samarbete.

Nya samarbetsavtal med Marocko, Tunisien och Jordanien för 2015–2017 är under utarbetande. De nya prioriteringarna är till stor del en förlängning av tidigare prioriteringar. Handlingsplanen för Jordanien blir alltså jämt mindre omfattande än för Tunisien och Marocko.

Generalsekreterarens linje är att konsolidera det samarbete som påbörjats med nämnda länder och koncentrera verksamheten kring handlingsplanerna för dessa och att inte utvidga verksamheten till ytterligare länder i grannskapet. Syftet är att underlätta övergången till politisk demokrati och främja gott styrelseskick i grannskapet på basis av relevanta Europarådsstandarder, mekanismer och instrument.

8.6 Vitryssland

Vitryssland är inte medlem av Europarådet, men deltar i verksamhet inom ramen för vissa av Europarådets organ och konventioner, såsom gruppen av stater mot korruption och konventionen om människohandel. Vitryssland är också observatör i styrkommittén för mänskliga rättigheter och dess underordnade organ, liksom i styrkommittén för media och informationssamhället. Vitryssland önskar generellt utöka sitt deltagande i Europarådets styrkommittéer.

På lång sikt är målsättningen för Europarådet att Vitryssland ska bli en fullvärdig medlem i organisationen. För att detta ska bli möjligt är det dock nödvändigt att Vitryssland tar itu med de rekommendationer som ministerkommittén och den parlamentariska församlingen beslutat om, bland annat avseende frisläppande av politiska fångar och införande av ett moratorium avseende dödsstraffets tillämpning. Under perioden har generalsekreteraren gjort uttalanden om Vitryssland där dessa krav upprepats.

Arbetet inom ramen för Europarådets program till stöd för en demokratisk utveckling i Vitryssland har fortgått under perioden med fokus på det civila samhället och oberoende medier.

9 Relationer till internationella organisationer

Skr. 2014/15:66

9.1 Europeiska unionen

Europarådet och EU delar fundamentala värden som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Organisationerna genomför olika men kompletterande uppgifter för att främja dessa värden.

Sedan undertecknandet av ett samförståndsavtal mellan Europarådet och EU 2007 har samarbetet mellan de två organisationerna intensifierats, både kvalitativt och kvantitativt. Europarådets verksamhet och reformer av organisationen är i ökande grad kopplad till samarbetet med EU. Bidragande till detta är i första hand den fördjupade dagordningen om mänskliga rättigheter i EU, som accentuerades genom Lissabonfördraget, och EU:s framtida anslutning till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

EU:s framtida anslutning till Europakonventionen (se avsnitt 5) kan antas leda till en kvalitativ förändring av EU-samarbetet inom och med Europarådet. Den fördjupade MR-fokuseringen i EU, bland annat med rättighetsstadgans bindande karaktär samt att EU:s byrå för grundläggande rättigheter i Wien gradvis stärker och utökar sin verksamhet, har väckt viss oro i Europarådets sekretariat med hänvisning till risken för dubbelarbete. EU bedriver dock ingen egen övergripande MR-granskning av sina egna medlemsstater på det sätt Europarådet gör och EU-domstolens kompetens på detta område begränsas av unionsrätten. Sverige anser dock att EU:s ökande intresse för MR-frågor i grunden är positiv också för Europarådet med dess solida MR-regelverk och kompetens. Utvecklingen i EU inom Europarådets kärnområden kan bidra till att stimulera och stärka Europarådets verksamhet både substansmässigt och finansiellt.

Samarbetet mellan Europarådet och EU sker främst i gemensamma samarbetsprogram och verksamheter. En viktig prioritering för samarbetet mellan organisationerna är främjandet av demokratisk utveckling och fred både på västra Balkan (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Serbien, Montenegro, Makedonien och Kosovo) och i södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan och Georgien). Samarbetsprogrammet syftar till att stödja dessa länders deltagande i EU:s stabiliserings- och associeringsavtal, eller grannskapspolitiken, och därigenom främja ett närmande till och integration med EU.

Ungefär 180 samarbetsprogram har genomförts under de senaste femton åren i stater som Albanien (sedan 1993), Ukraina (sedan 1995), Ryssland (sedan 1996), Lettland, Litauen, Moldavien (sedan 1997), Armenien, Azerbajdzjan, Bulgarien, Kroatien, Estland, Makedonien, Georgien (sedan 1999), Montenegro, Serbien, Turkiet (sedan 2001), Bosnien och Hercegovina (sedan 2003) samt med vissa icke-medlemsstater. Kosovo har omfattats av samarbetsprogram sedan 2006. De flesta program och aktiviteter löper över 24 månader och många har förlängts till 36 månader.

Under 2013 samarbetade Europarådet och EU med att utforma mer strategiska och strukturerade former för samarbetet. Ansträngningarna resulterade i april 2014 i ett undertecknande av ett nytt ramverk för samarbetet kring EU:s utvidgnings- och grannskapspolitik för åren 2014–2020. Överenskommelsen möjliggör ett mer strategiskt och resultatorienterat samarbete med fokus på främjande av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsutveckling och baseras på Europarådets konventioner, övervakningsmekanismer och biståndsprogram.

EU:s stöd till Europarådets arbete med mänskliga rättigheter uppgick under 2014 till cirka 6,4 miljoner euro. Motsvarande siffra för Europarådets arbete med rättsstatsutveckling uppgick till cirka 13,1 miljoner euro och för arbetet med demokrati till cirka 10,1 miljoner euro.

Vidare deltar Europarådet med viss regelbundenhet i EU:s rådsarbetsgrupper, främst i arbetsgruppen för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Europarådet, arbetsgruppen för mänskliga rättigheter och arbetsgruppen för västra Balkan. Samarbetet mellan organisationerna fördjupas ytterligare via Europarådets kontaktkontor i Bryssel och EU:s delegation i Strasbourg.

Den numera ständiga högnivådialogen mellan Europarådet och EU förs mellan Europarådets generalsekreterare och EU-kommissionens ordförande, EU-kommissionens viceordförande, högrepresentanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt andra kommissionärer. Dialogen har resulterat i ett antal gemensamma uttalanden mellan generalsekreteraren och olika företrädare för EU. I oktober 2014 gjordes ett sådant uttalande tillsammans med högrepresentanten om dödsstraffet, och i november 2014 gjordes ett uttalande tillsammans med EU-kommissionens viceordförande om samarbetet organisationerna emellan. Därutöver har olika högnivåmöten hållits mellan generalsekreteraren, ministerkommitténs ordförande, kommissionens viceordförande och högrepresentanten.

9.2 Organisationen för säkerhet och samarbete (OSSE)

Riktlinjerna för samarbetet mellan Europarådet och OSSE vilar på ett gemensamt uttalande från organisationernas respektive ordföranden samt en deklaration om samarbete från 2005. Utgångspunkten är att de båda organisationerna ska komplettera varandra med hänsyn till sina respektive mandat, arbetsmetoder och olikheter i medlemskap.

Kontakterna organisationerna emellan sker i dag genom så kallade 2+2-möten mellan Europarådets och OSSE:s respektive ordförande och generalsekreterare, den så kallade samordningsgruppen, möten på tjänstemannanivå, ad hoc-deltagande i varandras möten på olika nivåer, samarbete i fält samt trepartsmöten mellan Europarådet, OSSE och FN.

Europarådet har ett kontor i Wien och Warszawa för att stärka kontakterna. OSSE har emellertid inte upprättat motsvarande kontor i Strasbourg. Europarådets representant i Wien deltar i möten med kommittén för den mänskliga dimensionen och i permanenta rådet på

inbjudan. Europarådets och OSSE:s generalsekreterare inbjuds årligen till dialog med medlemsstaterna i permanenta rådet respektive ministerkommittén. Skr. 2014/15:66

Samarbetet mellan Europarådet och OSSE fokuserade under perioden på fyra prioriterade områden: kamp mot terrorism, bekämpande av människohandel, skydd av rättigheter för personer tillhörande nationella minoriteter samt främjande av tolerans och ickediskriminering. Varje enskilt möte i samordningsgruppen koncentreras kring två av de prioriterade samarbetsområdena. Möten äger rum två gånger per år. Utöver dessa områden samarbetar också organisationerna inom bland annat valobservation, mediefrågor samt expertutlåtanden rörande konstitutionella frågor och lagstiftning.

Det belgiska Europarådsorförändskapet har satt som mål att utöka det operationella samarbetet mellan organisationerna.

9.3 Förenta nationerna

Generalsekreteraren Jagland har upparbetat nära och täta kontakter med Förenta nationernas generalsekreterare Ban Ki-moon, bland annat så deltar Jagland årligen i FN:s högnivåsegment.

Relationerna mellan Europarådet och FN bygger på ett samarbetsavtal som undertecknades redan 1951 samt på en skriftväxling från 1971. Genom en resolution i generalförsamlingen 1989 beviljades Europarådet en stående inbjudan att delta som observatör i FN:s olika sessioner och arbete. Sedan 2000 antas vartannat år en resolution om samarbetet mellan FN och Europarådet. Ett utkast till resolution bereds och antas först av ministerkommittén i Strasbourg och vidarebefordras sedan till FN:s generalförsamling för antagande.

Den senaste resolutionen om samarbetet antogs i december 2014. Texten tog upp en mängd samarbetsområden, däribland skydd av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, förebyggande av tortyr, kamp mot rasism och diskriminering, rättigheter för personer tillhörande minoriteter, bekämpande av människohandel, barnets rättigheter, jämställdhet, flyktingar, internet, terrorism, interkulturell dialog, demokratifrågor samt bekämpande av korruption. I likhet med tidigare år omnämndes inte dödsstraffet i resolutionen då det inte gick att nå konsensus i generalförsamlingen.

Såväl 2013 som 2014 ägde det årliga utbytet i MR-frågor rum mellan FN och Europarådet i Strasbourg. Vid mötena diskuterade deltagande experter från huvudstäderna bland annat utvecklingen och huvudresultaten av den 67:e och 68:e generalförsamlingen, samarbetet mellan de båda organisationerna på MR-området och teman för MR-rådet.

10 Europarådets budget

Ministerkommittén beslutar i frågor som rör Europarådets program och budget. Den parlamentariska församlingen yttrar sig.

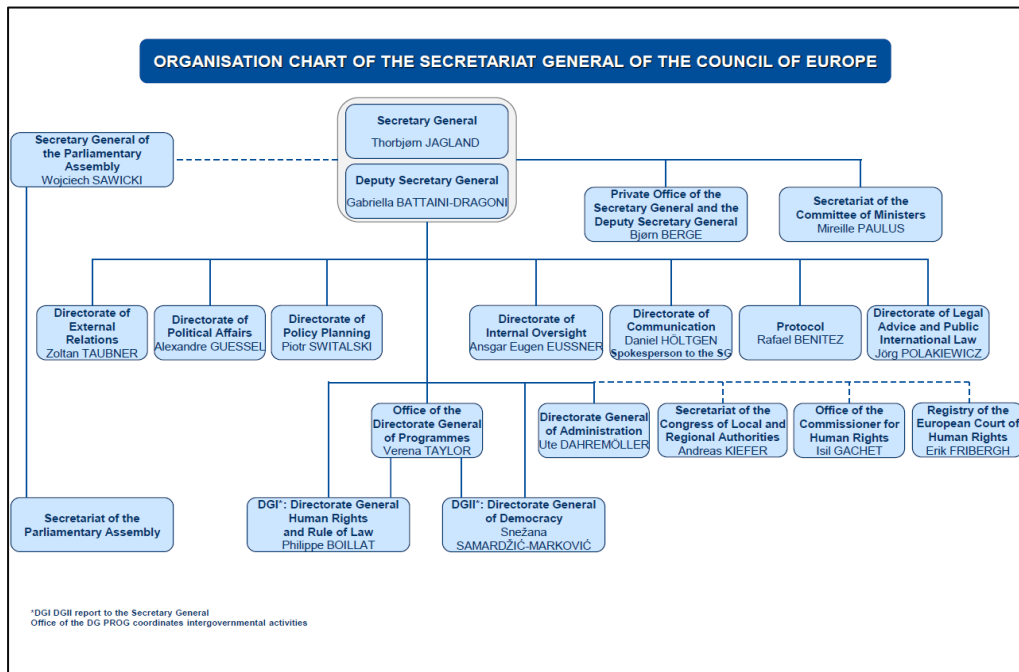
Organisationen arbetar sedan 2011 i enlighet med ministerkommitténs beslut med ett tvåårigt program- och budgetsysteem där tanken är att man år 1 lägger fast hela programmet för tvåårsperioden samt budgeten för det första året och en preliminär budget för det andra året. Under det första året görs sedan endast mindre budgetjusteringar för år 2 som kan nödvändiggöras av den ekonomiska och politiska utvecklingen.

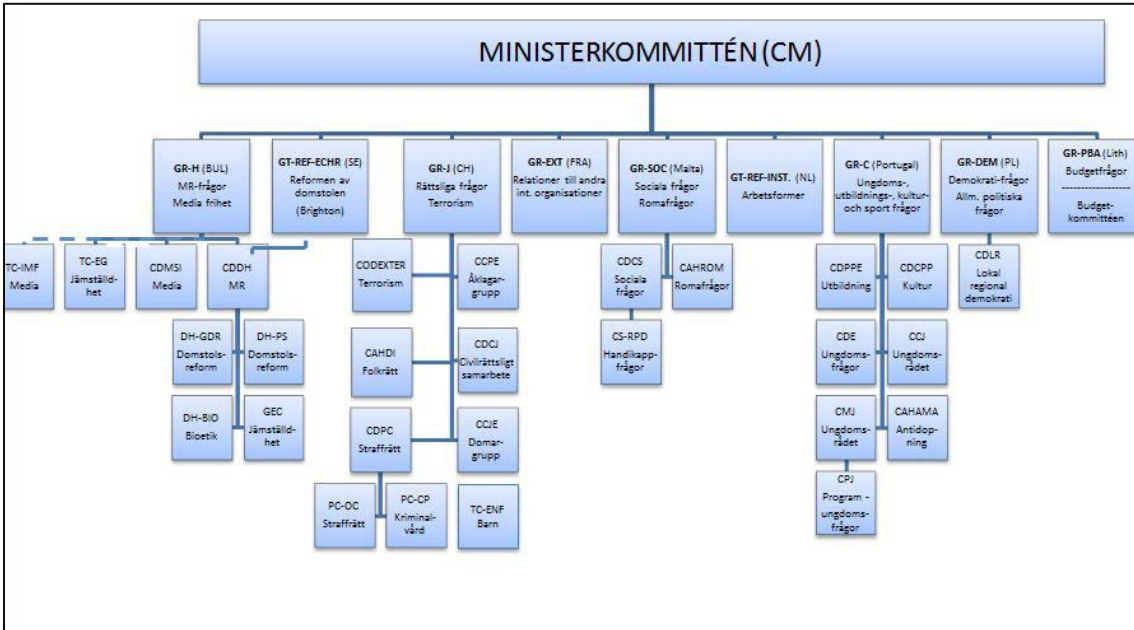
För budgetcykeln åren 2014–2015 har ministerkommittén enats om att budgeten ska baseras på principen om nominell nolltillväxt, vilket i praktiken innebär en budgetreduktion. Nedbantning av verksamheten och personalnedskärningar torde bli ofrånkomliga om en sådan budget ska kunna hållas och det var också staternas avsikt.

Den ordinarie budgeten ligger på cirka 237 miljoner euro. De stater som drivit igenom principen om nominell nolltillväxt har signalerat att den politiken kommer att ligga fast de närmaste åren. Att den finansiella krisen i Europa också påverkat Europarådet står därmed klart. Sverige har i budgetarbetet givit sitt stöd för att verksamheten ska fokuseras på de tre kärnområdena, varvid stödet till Europadomstolen bedömts särskilt viktigt. En betydande del av den ordinarie budgeten, cirka 72 procent, går till löner och pensioner. Om Europadomstolen inte inkluderas blir andelen cirka 65 procent.

De stora bidragsgivarna till Europarådets ordinarie budget är Frankrike, Italien, Storbritannien och Tyskland som står för 11,5 procent var, tätt följt av Ryssland (11,3 procent) och därefter Spanien (6,8 procent). Sveriges andel uppgår till cirka 2 procent av den ordinarie budgeten. Alla medlemsländer betalar därutöver till de partsavtal som de är medlem av. För 2014 uppgick Sveriges samlade bidrag till 6 349 051 euro efter det att avdrag gjorts för överskott från tidigare års budgetar och partsavtal.

Under hösten 2014 lade Turkiet fram önskemål om att från och med 2016 bli stor givare till Europarådets ordinarie budget, det vill säga i samma omfattning som Frankrike, Italien, Ryssland, Storbritannien och Tyskland.

Förteckning över medlems- och kandidatländer samt observatörländer

Skr. 2014/15:66
Bilaga 2

Medlemsstater

Albanien	Moldavien
Andorra	Monaco
Armenien	Montenegro
Azerbajdzjan	Nederländerna
Belgien	Norge
Bosnien och Hercegovina	Polen
Bulgarien	Portugal
Cypern	Rumänien
Danmark	Ryska federationen
Estland	San Marino
Finland	Schweiz
Frankrike	Serbien
Georgien	Slovakien
Grekland	Slovenien
Irland	Spanien
Island	Storbritannien
Italien	Sverige
Kroatien	Tjeckien
Lettland	Turkiet
Lichtenstein	Tyskland
Litauen	Ukraina
Luxemburg	Ungern
Makedonien	Österrike
Malta	

Länder som sökt inträde i Europarådet

Vitryssland

Observatörer

Amerikas förenta stater
Heliga stolen
Kanada
Japan
Mexico

Länder som har särskild gäststatus i parlamentariska församlingen

Israel
Vitryssland (gäststatusen suspenderad)

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 2015

Närvarande: Statsministern S Löfven, ordförande, och statsråden Å Romson, Y Johansson, M Johansson, K Persson, S-E Bucht, P Hultqvist, H Hellmark Knutsson, I Lövin, Å Regnér, M Andersson, A Ygeman, A Johansson, P Bolund, M Kaplan, A Bah Kuhnke, A Strandhäll, A Shekarabi, G Wikström, A Hadzialic

Föredragande: statsrådet Lövin

Regeringen beslutar skrivelse 2014/15:66 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014